

Vandborg, den 16/10 2008

Fortælling af Hanne Borg:

Første gang jeg kom til Vandborg var første november 1950. Til Bonnet station, sammen med min veninde Minna Asmussen, der havde fået plads i huset i Nyholm i Vandborg hos Eli og Poul Post Christensen. Jeg skulle være i huset i Vandborg Vestergaard hos Laura og Chr. Hillersborg.

Vi blev afhentet ved stationen af Chr. Hillersborg, der havde bil, det havde ikke alle dengang. I Vandborg Vestergaard var der kone og mand, fire børn, tre karle og en fodermester, plus ekstra hjælp i travle tider. Det var en stor daglig husholdning, jeg var enepige, som den første på stedet, før havde de været to.

Det var Marie (Misse) Sørensen, nu Herping, der havde skaffet mig pladsen, vi var på Snoghøj Gymnastikhøjskole sammen i sommeren 1950.

Noget af det første jeg oplevede var et bryllup, hvor jeg via Misse fik tjansen med at varte op, sammen med en masse andre. Det var noget man gjorde, det var en ære at få lov, så kom man med til andendagsgildet. Brylluppet var i Skræddergaard i Vandborg, datteren Anna blev gift med Karl Johansen, og de bosatte sig på en ejendom tæt ved stoppestedet i Nejrup. Deres første barn var Alice Helleland, direktør for Statens Museum for Kunst- en overgang Ellers kom jeg jo med til gymnastikken i Vandborg Forsamlingshus, ledet af en der hed Hilda, og var fra Strande. Jeg kom nu ret hurtigt til at spille til i stedet for, men jeg var da med.

Der blev spillet dilettant i forsamlingshuset det år, instrueret af Johannes Damgaard fra Lille Katkær. Stykket hed " På valsen", hvad det handlede om, husker jeg ikke, men de havde stor succes. Stykket blev også spillet i Tim samme år, og der var en bus fuld af medvirkende og tilløbere ude for at se, hvordan der bar sig ad.

Om sommeren var der håndbold og fodbold på banen i Kirkebyen. Der var mange hold, både fra KFUM og KFUK og fra gymnastikforeningen. Vi havde et vældigt godt karlehold, de blev Jyllands mestre.

Den første november 1951 rejste jeg hjem til Sønderjylland, men vendte tilbage i februar 1953 og var nu gift med Peter Borg, som var chauffør på mejeriet, og en af dilettantpillerne.

Det år vi blev gift spillede de "Abekatten", det var et syngespil, så det var ret krævende, men en lærerfrue(Hansen) fra Ferring havde stemme, plus en karl fra Brunsgaard. Dengang var der jo tjenestefolk på alle gårde, også de mindre, så folketallet i sognet var betydeligt større end det er nu.

Mejeriet kørte på fuld kraft, der var flere mejerister foruden mejeribestyreren. Foruden mejeriets egen lastbil, som Peter kørte, var der en anden lastbil, og så en række hestekøretøjer, så trafikken var livlig her forbi, og støvet, der var ikke asfalteret. De fleste af dem skulle, foruden mælken have kødpakker med fra andelsfryseboksen, der lå lige over for vores hus, og blev betjent af Hanne og Dres Gaj, der også var bestyrere i forsamlingshuset.

Der var også en mælkemand, der kørte rundt med flaskemælk i både Vandborg og Ferring, han hed Svend Berg, og var fra Ferring, en lun fyr, der midt i en rigtig lang regnvandsperiode, i silende regn erklærede: "Det er rår det støver æ !" Foruden kødpakkerne skulle mælkekuskene også have varer med fra Brugsen, flyttet fra hjørnet af Kirkensgårdvej og Råbjergvej ned til amtsvejen, der var ret ny dengang.

Det var Laursen der var uddeler, og der var både kommis og læredreng. Henning Hyldahl, søn af den lokale tømrer, har været lærling der. Af brugskommiser, har der været flere, Ruth der blev gift med en landmand fra Lomborg, Viggo, og Sørensen ikke at forglemme, han var lidt ældre og en sjov type.

Bruno Skov, vogmanden her i byen, gift med Elly, der bestyrede telefoncentralen, kørte varer ud til gårdene, og havde æg med tilbage. En tom ægkasse kunne bruges til mange ting, vi fik tilsendt en hundehvalp fra Østergaard, fra A.P. Kallesøe, han var en rigtig lun vestjyde, og meget prompte, der var nemlig ikke handlet, kun været snak om det.

Der var jo også dengang man ikke skulle stå med pengene i hånden, når man handlede i brugsen, alt blev skrevet på bog, og så betalte man engang om måneden, for bøndernes vedkommende blev det jo modregnet med betaling for æg.

Foruden brugsen her i Vandborg var der Tage (This), hans far hed, Mathias Christensen, han var cykelhandler og mekaniker og solgte mange andre ting. Det var på hjørnet overfor, hvor brugsen før havde ligget. Ved siden af cykelforretningen, havde Margrethe, This mor, slikudsalg.

Der var en slagter, der kørte rundt med varer, Peter Byskov, søn af slagter Byskov og Nikoline, der boede samme sted. De havde 12 børn, hvoraf halvdelen, alle drengene blev slagtere. Der var en elektriker i byen, Vagn Christensen, der først boede oppe i byen på Kirkensgårdvej 29, men siden flyttede til Gåskærvej 2 (Alle disse adresser er ny, før var der hverken gadenavne eller numre.)

Så var der jo tømmerne, Hartvig og Hyldahl, efternavnene brugte vi ikke, Pedersen og Andreasen. De havde overtaget tømmerforretningen efter Eli Pedersen, der var Hartvigs far.

Og endelig havde vi jo Henry Thomsen, gift med Nina, der var datter af lærer Visholm, der var gået af før jeg kom hertil. Barberen blev han kaldt, han var alt muligt andet, men begyndte som barber i huset hos sin svigerfar, og nok også andre steder. Han byggede huset som elektriker senere overtog, der havde han slikbutik i kælderens, hvor vi unge samledes, når vi havde været til sport. Siden byggede han huset overfor, Råbjergvej 24, og der lave han café og brødudsalg, havde en kort tid fjernsynsstue. Det var lige da det kom frem. Men det passede Nina jo, selv var han sjældent hjemme. Han byggede et stort kyllingehus oppe bagved, og brugte det til mange ting. Han havde en bus en overgang, og kørte skolebørn, havde også taxa, men det var længe før Senere mener jeg, at han købte ejendommen Kirkensgårdvej 3, hvor der blev mekanikerværksted, og der var benzintank, UNO X.

Huset ved siden af har han også bygget, så man kan da sige, at han sin andel i Kirkebyens udvikling.

Der var både missionshus og forsamlingshus i Vandborg, og folk var skarpt adskilte de to steder. I missionshuset holdt de jo møder året rundt, og i løbet af vinteren var der, det de kaldte missionsuge. En taler hver aften, de to aftener var i kirken, der var jeg så med, da jeg blev organist. Mange af bønderne var valgmenighedsfolk, de kom jo i Lemvig og Omegns Valgmenighedskirke. Der var meget få ikke missionsfolk, der kom i Vandborg kirke.

I forsamlingshuset var der gymnastik, foredrag og dans, det sidste dog kun ved lejligheder. Der var en ungdoms- og foredragsforening, der holdt forårsfest med kaffebord og en taler, og bagefter dans.. Ligeså til vinterfesten, og jeg mener, at det var dem der holdt juletræsfesten for de unge. Børnenes fest blev holdt af forsamlingshuset. Der var også juletræsfest i missionshuset, der har sikker været børn, der kom begge steder. Der var høstfest hvert år med taler, kaffebord og dans i forsamlingshuset. Der var ikke noget der hed spisning dengang. Man kan sige, at vi er degenereret, for nu er det menukortet, der er i avisen, før var det navnet på taleren og eventuelt emnet.

Og så var der jo endelig den årlige dilettantforestilling, sommetider med revy efterfølgende. Altid med 2 opførelser, generalprøve og premiere. Nogle gange var de endog i Ferring og spille på Bovbjerg Badehotel. Her i Vandborg husker jeg engang, da hed stykket "Slægtens ære", da spillede de tre aftener, og havde basar foruden, hvor man kunne handle og spille i pausen og før og efter.

Ungdoms- og Foredragsforeningen holdt jo møder i den lille sal, med foredrag eller anden underholdning. Jeg husker engang, det var Sigfred Aagaard der læste Kaj Munks "Havet og menneskene", det var simpelthen så godt. Gunnar Bjerre var formand for foreningen i mange år, men med så meget andet, kneb det med tilslutningen efterhånden.

Da skolerne blev nedlagt flyttede det hele jo til Klinkby, og det var kun gymnastikforeningen, der kunne holde til det. Gymnastikken i forsamlingshuset gik ellers godt i mange år. Jeg husker et jubilæum, hvor de samlede drenge- og pigehold, karle- og unge piger, og endelig et motionshold fra Ferring. Vandborg og Ferring var jo fælles, men der var en rivalisering i det stille. Af ledere var der mange forskellige, ikke alle kan jeg huske, men Ingrid fra Brunsgaard, som vi kaldte hende, (nu er det Ingrid Winther, og hun bor i Lemvig,) var en af de ekstra gode. Hun samlede store hold, ledede også fællestræning, en halvårlig aften, hvor foreningerne gik sammen. Hun begyndte her i Vandborg og fulgte med til Klinkby for så at fortsætte i Lemvig. Jeg husker for resten også Peter Knudsen som ledede karlene, han var en af de første, der tog musik med il karlenes gymnastik.

Den første kommunesammenlægning husker jeg som en sag, der var mange diskussioner værd. Vi fik jo sognerådsformanden, Charles Hansen fra Damgaard. Han havde været i sognerådet, og formand igennem mange år, og var en af dem , der havde mange visioner om et fælles alderdomshjem.

Det blev så Klinkby Alderdomshjem, der nu hedder plejehjem.

Men også Klinkby Skole kom dengang, den har været en god skole i mange år, og er vokset fra dengang. Vores ældste datter, Ingrid, gik i femte klasse, da de blev flyttet, og det var som forældre heldige med, for vi kom til at deltage i mange ting hende i skolen. Vi følte ellers, at det var som verdens undergang, da vi blev lagt sammen. Vandborg Skole blev solgt til Ruth og Kurt Karotki, der lavede beboelse i selve skolen og brugte gymnastiksalen til maleriudstilling. Senere solgte han gymnastiksalen fra. Han underviste retarderede børn og unge. De malede firkanter, og byggede op til et motiv. Det var en mageløs ide, og gjorde Vandborg Skole kendt vidt omkring.

Da Kurt døde overtog Ruth undervisningen, og klarede det fint. Hun blev tildelt Lemvig Prisen et år, og gav det videre til et orgel i Vandborg Kirke, så hun er indirekte årsag til, at vi har et knebbel godt orgel i Vandborg Kirke. Nu bor hun i Lemvig.

Da vi begyndte med gymnastikken hende i Klinkby var der ingen klaver. Vi måtte ikke bruge skolens. Så Charles Hansen og undertegnede tog til Holstebro, til Alfred Christensens musikhandel, for at finde et godt brugt klaver, som kommunen ville give. Vi fandt et, som de så skulle stemme og levere, men det viste sig at være noget værre bras. Vi havde ikke set os godt nok for, men vi fik heldigvis fat i et andet, noget dyrere, som vi kunne bruge.

Brugsen og mejeriet blev ikke ved med at være, hvad de var. På et tidspunkt fik vi en ny uddeler, Søren, en ung mand. Laursen gik af på grund af alder.

Nu blev der Lavet om til selvbetjening, så det var jo anderledes, det var jo tidens løsen. Men der gik ikke mange år før de måtte give op som brugs og så kom der en købmand.

Det var Anne Mette, gift med Aksel, søn af gårdejeren på Store Katkær i Vandborg. De var meget dygtige, men så skulle de overtage Store Katkær, og de flyttede.

Den næste købmand var Susanne, men der kunne ikke kæmpes mod udviklingen, og det endte med, som mange andre steder, at vi nu ingen dagligvarebutik har i Vandborg.

Bygningerne blev i første omgang solgt til et sommerudlejningsbureau, og der var nok også andre ejere, indtil kreditforeningen overtog det. Men så købte Esther og Holger Hillersborg det til beboelse. Det var lykken for os alle, ikke mindst for husets genbo, det var Laura Hillersborg, der nu var enke, (hende jeg i sin tid tjente hos) og Holgers mor. Holger døde af kræft for år tilbage, og Esther har nu solgt og købt hus i Lemvig. Jeg venter spændt på mine nye naboer.

Mejeriet blev lagt sammen med andre mejerier og så kom det til at hedde Vestjysk Mejeriselskab, (altså ikke længere Vandborg Andelsmejeri). Ved samme lejlighed afgik mejeribestyreren Arne Strande - og Aksel Larsen, der før var i Bækmarksbro flyttede ind i mejeribestyrerboligen med sin familie. Det gav et nyt pust i nabolaget, da de havde fire børn, hvoraf den yngste var en rigtig spilopmager.

Den gamle mejeribestyrer havde fire børn, men de er efterhånden blevet voksne, så bestyrerinden i forsamlingshuset, Hanne Gaj, der

var en rigtig børneven havde nu søgning igen af Ole og vores Tove.

På et tidspunkt blev mejeriet helt nedlagt, og solgt til William Nielsen, der kun brugte beboelsen. Derefter var det en ung mand, der overtog det, men han solgte igen til Jette og Jørgen Jespersen, der har det nu, og bruger bygningerne til loppemarked og salg af træ og brændsel.

Forsamlingshuset har jo helt sin egen historie, der kørte op og ned med hensyn til søgningen og jo dermed økonomien. Omkring 1980 var det lige ved at blive solgt, men på en ekstraordinær generalforsamling mødte folk op og der kom nye kræfter til. Huset blev fikset op, så det kunne bruges. Det var nu ikke længere gymnastik og foredrag. Det tjente de nu heller ikke meget på i forsamlingshuset, der skulle andet til.

Derimod kom der folkedans i gang, ledet af Rigmor Nygaard fra Hygum, en datter af Charles Hansen fra Damgaard. Det var hver uge, skiftevis i Vandborg og Klinkby Forsamlingshus.

Det blev en vældig succès i mange år, det trak folk også udefra. Der blev danset en times tid, derpå drukket kaffe og sunget af højskolesangbogen, den 15de udgave. Det var den, der var i forsamlingshuset dengang.

Det var ellers en kamp om overlevelse for forsamlingshusene, det kneb med interessen for de ting de havde at byde på. En lang årrække havde de i Vandborg forsamlingshus pladespil hver søndag aften. Det gavtede i høj grad økonomien, men sled på inventaret. Der var utrolig stor søgning. Der kom så den dag, da Hanne og Andreas Gaj, som hidtil havde forsamlingshuset måtte holde op. Andreas døde, og Hanne flyttede til Lemvig.

Det var et tab, der har siden boet flere i lejligheden, men uden at de havde noget med selv forsamlingshuset at gøre. Så blev der jo mere for den siddende bestyrelse at tage vare på, men det har dog fungeret.

Så var der pludselig en flok piger (koner), der fik lyst til at lave revy, og selv opføre den. Sjælen i det hele tror jeg, var Else Schmidt, vogmandskone fra Ferring, men hun var godt hjulpet af de andre, det var Jette Bagger her fra

Kirkebyen, Anne Grete fra gården Kubstrup og Kirsten Munksgaard dengang fra Nørre Munksgaard; det blev senere Vandborg Vestergaard, men da holdt hun op med at være revystjerne.

Jeg tror de fik ideen, da der havde været et filmhold på arbejde i Vandborg, Ferring og Fjaltring. Det var Jon Bang Carlsen, der optog filmen "Ofelia kommer til byen," og de brugte lokale statister, der alle gik op i det med liv og sjæl. Der var enkelte, der fik roller bl.a. Aksel Larsen. Det foregik i forsamlingshuset, bag mejeriet og her i Vandborg, i Ferring var det uden for kirken og i Fjaltring på gaden. Det var noget helt specielt, der skete i Vandborg den gang, og revypigerne greb den og lavede deres revy. Det blev en bragende succes, og det gav lyst til at fortsætte flere år efter, jeg husker ikke hvor længe.

Så var der ind imellem, mens årene gik, andre der virkede. Lili Morsing instruerede dilettant et år, der var "Spørgelsetoget" og Eli og Aksel Svenningsen var med til at sætte en Holberg komedie op, hvor de lejede dragter. Aksel Svenningsen var lærer på Vandborg Skole, og ledede et frivilligt drengehold i forsamlingshuset, der var berømt viden om.....

Der blev heldigvis ved med at være folk, der ville med i bestyrelsen, og levere frivilligt arbejde. Der var sket en udvikling, der boede mange unge i husene, og de bakker godt op om det fælles hus vi har. Vi måtte jo endnu engang op af stolene til en ekstraordinær generalforsamling, for at hindre et salg.

Nu kan huset ikke lejes ud til andre end medlemmer og andelshavere. Navnet er ikke længere Vandborg Forsamlingshus, men Fælleshuset, og der foregår en masse deromme. Ølbrygning, rollespil, skakspil og jeg ved ikke hvad. Den årlige revy kan fortsætte, nu er der andre, der har afløst pigerne.

Den nye bestyrelse har i øvrigt bejlet til kirken i forskellige sammenhænge. Høstfesten begyndte i kirken og fortsatte med frokost i Fælleshuset. Og nu til jul, skal vi have en familiegudstjeneste i kirken, bagefter til kaffebord og anden underholdning i Fælleshuset.

Det er godt for både huset og kirken, og vi er heldige med, at vi stadig har kræfter, der vil

arbejde for kulturen i de små sogne, nu – når man
fra højeste sted prøver at nedlægge.

Forfatter: Hanne Borg, født Johanne M. Falck
Nielsen i Sønderjylland.